

PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY W SZKOLE

Anna Borkowska

E-PROFi
EFEKTYWNA PROFILAKTYKA

SZKOŁY REALIZUJĄ
SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI
OD 2002 R.
WPROWADZONY ROZPORZĄDZENIEM MENIS
Z DNIA 31 STYCZNIA 2002 R.

(DZ. U. Z 2002 ROKU NR 10, POZ. 96).

PROFILAKTYKA W SZKOLE DO 2017 R.

PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY OD ROKU SZKOLNEGO 2017/2018

- Od 1 września 2017 r. zgodnie z przepisem art. 26 ustawy prawo oświatowe, następuje połączenie szkolnego programu wychowawczego i programu profilaktyki w **jeden dokument zawierający treści i działania o charakterze wychowawczym i profilaktycznym.**

Ustawa z dn. 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe
(Dz.U. Z 11 stycznia 2017 r., Poz. 59)

PROFILAKTYKA W SZKOLE OD 2017/2018

PRZEPISY PRAWA OŚWIATOWEGO

- Działalność edukacyjna szkoły określona jest przez:
  - Szkolny zestaw programów nauczania,
  - **Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły.**
- Szkolny zestaw programów nauczania oraz program wychowawczo-profilaktyczny szkoły mają tworzyć spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej.
- Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej
z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej (...)

PROGRAM WYCHOWAWCZO- PROFILAKTYCZNY

- Powinien obejmować:
  - Treści i działania wychowawcze skierowane do uczniów
  - Oraz treści i działania profilaktyczne dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów, przygotowane w oparciu o diagnozę potrzeb i problemów występujących w danej społeczności szkolnej, skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

Art. 26 ustawy prawo oświatowe

JAKIE PLACÓWKI REALIZUJĄ PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY?

- Publiczne szkoły podstawowe i ponadpodstawowe
- Niepubliczne szkoły podstawowe i ponadpodstawowe
- **Młodzieżowe ośrodki wychowawcze**
- **Młodzieżowe ośrodki socjoterapii**
- Placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania
- Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze
- Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze
- Placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe
- Placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego
- Placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych

**PROGRAMÓW WYCHOWAWCZO-
PROFILAKTYCZNYCH
NIE TWORZY SIĘ
W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH DLA
DOROŚLYCH.**

KTO UCHWAŁA PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY SZKOŁY?

- Uchwalanie programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły lub placówki jest **kompetencją rady rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną.**

Art. 84 ust. 1–3 oraz ust. 5 ustawy prawo oświatowe

- Jeśli rada rodziców w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego (do 30 września każdego roku) nie uzyska porozumienia z radą pedagogiczną, program ten ustala dyrektor szkoły lub placówki w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny.

Art. 84 ust. 1–3 ustawy prawo oświatowe

W szkołach i placówkach publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub przez osoby fizyczne oraz w szkołach i placówkach niepublicznych program wychowawczo-profilaktyczny **ustala organ wskazany w statucie szkoły lub placówki.**

W szkołach i placówkach, **w których nie tworzy się rad rodziców** program wychowawczo-profilaktyczny uchwała rada pedagogiczna.

PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ

- Szczegółowe zadania szkoły w zakresie profilaktyki uzależnień określone zostały w **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.**

Do zadań szkoły w zakresie profilaktyki uzależnień należą:

- działania zapobiegawcze
- działania interwencyjne
- opracowanie procedur postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń związanych ze środkami odurzającymi
- współpraca z rodzicami oraz instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży
- współdziałanie ze służbą zdrowia i Policją
- organizacja zajęć profilaktycznych dla uczniów i różnych form aktywności, w tym aktywności pozaszkolnej

Zdjęcie: Freepik.com

CO POWINIEN ZAWIERAĆ PROGRAM WYCHOWAWCZO- PROFILAKTYCZNY?

- Główny cel programu wychowawczo-profilaktycznego stanowi:
  - **wspieranie ucznia we wszechstronnym rozwoju**, ukierunkowanym na osiągnięcie pełni dojrzałości fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej
  - które powinno być **wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki.**

Program wychowawczo-profilaktyczny powinien obejmować:

- **treści i działania wychowawcze** skierowane do uczniów
- **oraz treści i działania profilaktyczne**

Działania profilaktyczne powinny być:

- dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów
- przygotowane w oparciu o diagnozę potrzeb i problemów występujących w danej społeczności szkolnej
- skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców

Art. 26 ustawy prawo oświatowe

- **Zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły**, w tym zagadnienia omawiane na zajęciach z wychowawcą oraz zadania wychowawcze realizowane na zajęciach przedmiotowych na każdym etapie edukacyjnym w poszczególnych typach szkół, zostały określone **w podstawie programowej kształcenia ogólnego**.
- Działania wychowawczo-profilaktyczne powinny być kierowane do uczniów równoległe z ich kształceniem – przekazywaniem wiedzy, m. in. podczas zajęć z wychowawcą klasy oraz realizacji treści wielu przedmiotów.

Art. 4 pkt 24 ustawy prawo oświatowe

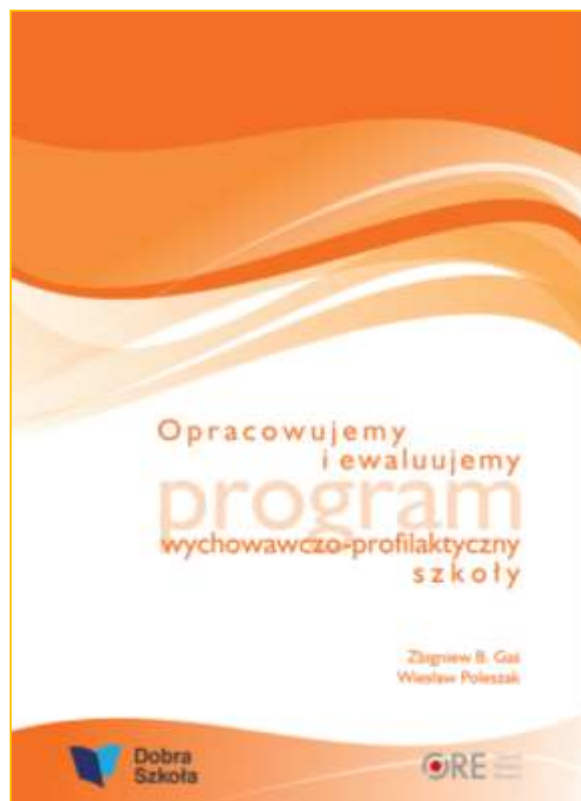

ZADANIA WYCHOWAWCZE SZKOŁY

- rozwijanie postaw obywatelskich, patriotycznych i społecznych uczniów
- wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, przywiązania do historii i tradycji narodowych, przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat.
- nabywanie kompetencji społecznych takich jak komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz organizacja i zarządzanie projektami.

www.ore.edu.pl

FORMY I SPOSOBY REALIZACJI DZIAŁALNOŚCI WYCHOWAWCZEJ I PROFILAKTYCZNEJ

Działalność wychowawcza i profilaktyczna może być **realizowana w ramach:**

- zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego
- zajęć z wychowawcą
- pomocy psychologiczno-pedagogicznej, i in.

Działalność wychowawcza i profilaktyczna może odbywać się **w formie:**

- interaktywnych wykładów, warsztatów, treningów umiejętności, projektów, debat, szkoleń
- spektakli teatralnych, spotów, kampanii społecznych, happeningów, pikników edukacyjnych
- rekomendowanych programów promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki
- lub w innych formach uwzględniających wykorzystanie aktywnych metod pracy.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 18 sierpnia 2015 r.
w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii

SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI

- Uwzględnia standardy nowoczesnej profilaktyki
- Zawiera opis wszystkich zaplanowanych celowych działań zapobiegawczych dostosowanych do potrzeb rozwojowych uczniów oraz rzeczywistych problemów i potrzeb szkoły
- Obejmuje różne zagrożenia
- Wykorzystuje wiele strategii profilaktycznych
- Jest adresowany do uczniów, rodziców i nauczycieli
- Może zawierać propozycje dla środowiska lokalnego

SCHEMAT PROGRAMU PROFILAKTYKI

Metody i narzędzia monitorowania i diagnozowania problemów i potrzeb szkoły

Szkolne procedury reagowania w sytuacjach kryzysowych

Zasady i przepisy szkolne

Działania na rzecz środowiska lokalnego

Działania informacyjne

Działania edukacyjne

Programy alternatyw

Działania interwencyjne

Wspomaganie procesu readaptacji uczniów powracających do szkoły po leczeniu

PROGRAM PROFILAKTYKI SZKOŁY A EDUKACYJNY PROGRAM PROFILAKTYCZNY

- **Program profilaktyki szkoły** - duża, wieloczętonowa, długofalowa strategia obejmująca różnorodne celowe działania, odnosząca się do całej społeczności szkolnej i będąca odpowiedzią na problemy i potrzeby tej społeczności.
- **Program profilaktyczny** – program mały, stanowiący narzędzie pracy profilaktycznej. Oznacza mniej lub bardziej ustrukturalizowane zajęcia realizowane zgodnie z przygotowanym wcześniej scenariuszem.

RÓŻNICE MIĘDZY PROGRAMEM EDUKACYJNYM A SYSTEMEM DZIAŁAŃ

	Program edukacyjny	System działań
Cele	wybiórcze, np. alkohol	różne dysfunkcje/zachowania problemowe
Adresaci	wybrane grupy wiekowe	cała populacja uczniów
Metoda	okresowe działania edukacyjne	system - edukacja, interwencja, regulacje, itd.
Realizatorzy	pedagog lub wybrani nauczyciele	wszyscy pracownicy szkoły i rodzice

- Programy profilaktyczne mogą być elementem programu profilaktyki szkoły.

www.ore.edu.pl/programy-profilaktyczne/bank-programow-profilaktycznych/programy-profilaktyki-universalnej

PROGRAMY PROFILAKTYKI UNIWERSALNEJ

02 września 2014

Lubię to! 0 G+ 0

Fantastyczne Możliwości	Program ukierunkowany na opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej u nastolatków wkraczających w okres dojrzewania. Rekomendowany w EDDRA i Systemie Rekomendacji na III poziom - program modelowy.
Program Domowych Detektywów	Program dla uczniów w wieku 10-12 lat oraz ich rodziców i nauczycieli, ukierunkowany na zapobieganie inicjacji alkoholowej. Rekomendowany w EDDRA i Systemie Rekomendacji - na I poziom (program obiecujący).
Szkoła dla Rodziców i Wychowawców	Program ukierunkowany na zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców oraz wychowawców i nauczycieli pracujących z dziećmi i młodzieżą oraz przeciwdziałanie zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży. Rekomendowany na II poziom - program "Dobra praktyka".
Archipelag Skarbów	Program adresowany do uczniów szkół gimnazjalnych, ukierunkowany na ograniczenie zachowań problemowych (używanie alkoholu, narkotyków, wczesne zachowania seksualne, przemoc rówieśnicza) realizowany w formie mityngów w dużych grupach. Rekomendowany na II poziom - program "Dobra praktyka".
Program Wzmacniania Rodziny	Program adresowany do rodzin, ukierunkowany na ograniczenie używania środków psychoaktywnych oraz zapobieganie innym zachowaniom problemowym młodzieży w wieku 10 - 14 lat. Rekomendowany na II poziom - program "Dobra praktyka".

Wychowanie i Profilaktyka

Aktualności

Liderzy profilaktyki agresji i przemocy

Programy profilaktyczne ▾

Bank programów profilaktycznych ▾

O Banku Programów

Programy promocji zdrowia psychicznego

Programy profilaktyki uniwersalnej

Programy profilaktyki selektywnej

Programy profilaktyki wskazującej

System rekomendacji ▾

Programy i projekty WWP ▾

Rządowy Program Bezpieczna i Przyjazna Szkoła 2014-2016 ▾

Materiały do pobrania ▾

Kontakt

TWORZENIE STRATEGII PROFILAKTYCZNEJ SZKOŁY

WARUNKI SKUTECZNEJ PROFILAKTYKI SZKOLNEJ

- Podstawą programu profilaktyki w szkole powinny być wyniki obiektywnych badań dotyczących zachowań dysfunkcyjnych w środowisku szkolnym i lokalnej społeczności.
- Planowane i wdrażane działania profilaktyczne powinny wynikać z wcześniejszych doświadczeń wykazujących, że wykorzystywane strategie rzeczywiście zapobiegają lub redukują dysfunkcje.
- Zaplanowane działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na mierzalne cele i zadania.
- Program profilaktyki powinien uwzględniać powinno się znaleźć jak najwięcej przedsięwzięć z zakresu różnorodnych strategii profilaktycznych, m.in. : strategii informacyjnych, strategii edukacyjnych, strategii wczesnej interwencji, strategii działań alternatywnych

- Uczestnikami programu powinni być wszyscy członkowie danej społeczności szkolnej: uczniowie, nauczyciele, rodzice, a nawet pracownicy administracyjno-techniczni szkoły
- Program działań profilaktycznych powinien być zintegrowany z innymi działaniami promującymi zdrowie –w szczególności z działaniami wychowawczymi, programem nauczania oraz systemem oceniania
- Powinien zakładać długofalowe działania jako, że tylko działania długoterminowe dają szansę korekty i kształtowania stylu życia, zaś działania akcyjne nie dają gwarancji skuteczności.
- Programy profilaktyki w szkole powinny być systematycznie ewaluowane i modyfikowane.

SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI SKONSTRUOWANY NA PODSTAWIE:

Oceny głównych zagrożeń w zakresie:

- czynników ryzyka
- nasilenia zachowań problemowych

Oceny potrzeb i zasobów szkoły:

- kadra
- działania
- organizacja

- Aby program był adekwatny do potrzeb i problemów, niezbędna jest diagnoza.
- Nie trzeba diagnozować potrzeb rozwojowych uczniów – ich opis znajduje się w podręcznikach psychologii rozwojowej.
- Jednak każde środowisko szkolne ma swoje specyficzne problemy i potrzeby, które należy zidentyfikować i zdiagnozować – pozwala to bowiem określić priorytety szkolnej profilaktyki i konkretne zadania.

BADANIA OGÓLNOPOLSKIE

ESPAD (Europejski Program Badań Ankiety w Szkołach na temat Alkoholizmu i Narkomanii)

- badanie na reprezentatywnej próbie młodzieży szkolnej w wieku 15-16 lat (trzecie klasy gimnazjum) oraz 17-18 lat (drugie ponadgimnazjalnej)
- realizowane na zlecenie Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

HBSC ((Health Behaviour in School-aged Children. WHO Collaborative Study)

- międzynarodowe badania ankietowe nad zachowaniami zdrowotnymi młodzieży szkolnej
- realizowane przez Instytut Matki i Dziecka

TWORZENIE STRATEGII DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH SZKOŁY/PLACÓWKI

I. ROZPOZNANIE PROBLEMU

1. Identyfikacja niepokojących objawów.
2. Nazwanie problemu, którego rozwiązanie będzie możliwe dzięki działaniom profilaktycznym.
3. Teoretyczna perspektywa rozumienia problemu – wyjaśnienie natury dysfunkcji i określenie możliwości przeciwdziałania.

II. TWORZENIE STRATEGII PROFILAKTYCZNEJ SZKOŁY/PLACÓWKI

1. Określenie celu SPP.
2. Określenie zadań programu.
3. Określenie struktury i treści programu:
  - Kto zostanie objęty programem?
  - Jakie strategie profilaktyczne?
  - Jakie treści będą przekazane, komu, kiedy, przez kogo i w jaki sposób?
4. Określenie sposobu realizacji:
  - harmonogram i terminy realizacji zadań.
5. Określenie strategii ewaluacyjnej:
  - Ewaluacja wewnętrzna czy zewnętrzna?
  - Jakie elementy programu zostaną objęte ewaluacją?

**SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI POWINIEN
STANOWIĆ ELEMENT GMINNEGO PROGRAMU
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.**

DRABINA PROGRAMÓW

- Szkoła jest ważną instytucją dla społeczności lokalnej.
- Szkolny program profilaktyki powinien stanowić element gminnego programu rozwiązywania problemów społecznych.

SZKOLNY PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY: KORZYŚCI

- Obliguje szkołę do przyglądania się sobie samej – problemom i potrzebom;
- Włącza rodziców;
- Stymuluje podnoszenie kompetencji nauczycieli;
- Obliguje szkołę do oceny efektywności własnych działań wychowawczych i zapobiegawczych;
- Eliminuje działania przypadkowe, akcyjne;
- Daje tytuł do ubiegania się o środki finansowe będące w dyspozycji gmin na doskonalenie nauczycieli i zakup wartościowych programów.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

